

його учасників. Мейкери повинні бути відповідальними та уважними до потенційних ризиків та зберігати безпеку у центрі своєї діяльності.

Список використаних джерел

1. Василенко В. М. STEM-освіта в сучасній українській школі. Інноваційні практики наукової освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 8–11 грудня 2021 р.). Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2021. с. 64.

2. Мейкерський рух <https://makerhub.org/the-maker-movement/>

3. Ройлян К. Метод мейкерства на уроках математики у 6 класі. Матеріали студентської наукової конференції Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича (12-14 квітня 2022 р.) Факультет математики та інформатики. Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. С. 77-78.

4. Сорочинська, О. А., Танська, В. В., & Гогола, І. О. Упровадження STREAM-освіти у закладах дошкільної освіти з елементами мейкерства. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*, (110), 2022. С. 49-66.

ОСОБЛИВОСТІ ЗБЕРЕЖЕННЯ МУЗЕЙНИХ КОЛЕКЦІЙ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Кульбака О. Є.

Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка

Культурна спадщина України є віковичним надбанням всього народу, свідченням його культурної багатоманітності, а також зв'язком людських поколінь. Саме культурні цінності є основою національної ідентичності та гідності, що перетворює збереження об'єктів музейного фонду на особливо важливе завдання, зокрема під час збройного конфлікту та агресії, коли існує

велика загроза їхнього пошкодження, знищення або викрадення з метою, яка подеколи має ознаки злочину геноциду.

Станом на 25 січня верифіковано пошкодження 1271 об'єкта культурної інфраструктури, зокрема, 603 клубних закладів, 479 бібліотек, 69 музеїв та галерей, 22 театрів та філармоній, а також 98 мистецьких шкіл і коледжів. З них майже третина – повністю зруйновані [6].

Базовими документами, які регламентують захист та охорону культурних цінностей під час надзвичайної ситуації, викликаній збройним конфліктом є «Конвенція про охорону культурних цінностей у випадку збройного конфлікту» [4], «Конвенція про заходи, спрямовані на заборону та запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності» [2] та «Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини» [3]. Україна є стороною всіх згаданих міжнародних договорів, які відповідно до статті 9 Конституції України є частиною національного законодавства [5].

У випадку оголошення воєнного стану рішення про подальший режим роботи музейної установи ухвалює директор музею і, в подальшому, організовує заходи щодо захисту музейної колекції.

Станом на початок травня 2023 року єдиним документом в Україні, який надає роз'яснення на випадок евакуації та забезпечення музейних фондів під час воєнного стану, залишається Інструкція із захисту музейних та художніх цінностей від засобів масового ураження. Цей документ датований 11 березня 1970 року і виданий ще Міністром культури СРСР Катериною Фурцевою [1].

24 лютого 2022 року розпочалося повномасштабне вторгнення РФ на територію України. Того ж дня працівники музеїв терміново демонтували експозиції. Утім, більшість закладів культури не мають спеціально обладнаного фондосховища, тому фондіві предмети спускали до звичайних підвалів. Завдяки зусиллям волонтерів, небайдужих музейників та міжнародних донорів до музеїв надійшли пакувальні матеріали: стрейч-плівка, скотч, паперові коробки. Вікна у приміщеннях музеїв закрили OSB-плитами. Вкрай важливо було зберегти вітражі, які можуть бути зруйновані ударною хвилею, навіть

якщо сама будівля не зазнає істотних пошкоджень. Вітражі закривали повністю по периметру скла, прив'язуючи плиту дротом до ґрат та додатково фіксуючи шурупами. Для цієї ж мети також використовували сендвіч-панелі: монтували їх безпосередньо на стіну, залишаючи простір між вітражем та панеллю для амортизації.

Значно складніша ситуація склалася з монументальною скульптурою. Для її захисту та збереження використали гідроізоляційну мембрану, вогнетривкі тканинні матеріали із прошарком базальтових волокон. Додатково від впливу можливої вибухової хвилі та уламків навколо скульптур були встановлені металеві сітчасті конструкції.

Постанова КМУ «Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій» №841 від 30 жовтня 2013 року окреслює загальний порядок проведення евакуації та перелік цінностей, які їй підлягають [7]. На державному рівні рішення про евакуацію ухвалює Кабінет Міністрів, на регіональному – обласні адміністрації, на місцевому – органи місцевого самоврядування, а на рівні конкретного музею — його директор. Деякі музеї України, що знаходяться поблизу російського кордону, все ж вирішили евакуювати колекцію. Цей процес супроводжувався низкою проблем, пов'язаних з відсутністю транспорту для перевезення, пально-мастильних матеріалів для нього та тари. Незважаючи на зазначені обставини, колекції вдало дісталися до місця призначення і нині перебувають у відносно безпечних умовах.

Проте для належного зберігання фондів предметів необхідні допустимі рівні вологості та температури. Не зважаючи на встановлені в підвалах осушувачі та обігрівачі, таких умов досягти важко. Тому, деякі музеї, які перебувають у відносно безпечних регіонах України, відновили експозиції та розпочали прийом відвідувачів.

Іншою важливою місією для музеїв стала цифровізація експонатів. Однак інституції, зіштовхнулись з неможливістю оцифрувати мільйонні колекції у стислі терміни. Дана діяльність продовжується, і навіть ті музеї, які досі не

приймають відвідувачів, мають можливість знайомити зі своїми експонатами через електронні ресурси.

У зв'язку зі стрімким наступом російських військ на кількох напрямках, було втрачено безцінні колекції Маріупольського художнього музею ім. Архипа Куїнджі та музею краєзнавства, Мелітопольського краєзнавчого музею, де зберігалася унікальна колекція скіфського золота IV ст. до н. е., Херсонського художнього музею імені Олексія Шовкуненка, Херсонського краєзнавчого музею. Їхні фонди частково або повністю були вивезені на контрольовану Росією територію.

Підсумовуючи, слід зазначити, що доки Збройні Сили України захищають українську землю від варварської навали російських окупантів, захист та збереження унікального культурного надбання нашого народу стало одним з головних завдань музейних інституцій у всіх куточках країни. Стараннями працівників закладів культури це завдання виконується успішно.

Список використаних джерел

1. «Конвенція про заходи, спрямовані на заборону та запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності»; Конвенція, міжнародний документ від 14.11.1970, Ратифікація від 10.02.1988, підстава 5396-11 [Електронний ресурс]. – URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_186 (дата звернення 01.05.2023).

2. «Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини»; Конвенція, міжнародний документ від 16.11.1972, Ратифікація від 04.10.1988, підстава 6673-11 [Електронний ресурс]. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_089 (дата звернення 01.05.2023).

3. «Конвенція про охорону культурних цінностей у випадку збройного конфлікту»; Конвенція, міжнародний документ від 14.05.1954 [Електронний ресурс]. – URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_157 (дата звернення 01.05.2023).

4. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення 01.05.2023).

5. Куницький О. Евакуація культури: чи можна було врятувати втрачені об'єкти. URL: <https://www.dw.com/uk/evakuacia-kulturnih-cinnostej-do-i-pid-cas-vijni-ci-mozna-bulo-vratuvati-vtracene/a-64658810> (дата звернення 01.05.2023).

6. Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій: Постанова КМУ №841 від 30.10.2013 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841-2013-%D0%BF#top> (дата звернення 01.05.2023).

РОЛЬ ГЕОГРАФІЇ В ОЦІНЦІ РИЗИКІВ ПРИРОДНИХ ТА ТЕХНОГЕННИХ НЕБЕЗПЕК ДЛЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Ланіна М. Ю.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

***Анотація.** У статті розглянуто роль географічних чинників в оцінці ризиків природних та техногенних небезпек для цивільного захисту. Зокрема, проаналізовано, як географічні особливості території впливають на можливість виникнення природних та техногенних небезпек, а також на їхні наслідки. Окреслено роль географічної інформації у процесі оцінки ризиків та прийняття рішень з метою зменшення шкідливих наслідків природних та техногенних небезпек.*

***Ключові слова:** цивільний захист, ризики, природні небезпеки, техногенні небезпеки, географічні особливості, географічна інформація.*

Цивільний захист є однією з найважливіших сфер державної діяльності, яка має бути спрямована на захист населення, території та об'єктів від небезпек